

POSTANOWIENIE

3 kwietnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Mariusz Załucki (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Agnieszka Jurkowska-Chocyk

SSN Maciej Kowalski

na posiedzeniu niejawnym 3 kwietnia 2025 r. w Warszawie

w sprawie z wniosku G. K.

przeciwko M. C.

przy udziale Komornika Sądowego

przy Sądzie Rejonowym w Bielsku-Białej T. W.

ze skargi komornika sądowego na postanowienie referendarza sądowego,

na skutek przedstawienia przez Sąd Rejonowy w Bielsku-Białej

postanowieniem z 24 września 2024 r., X Co 1007/24,

zagadnienia prawnego:

czy pojęcie „spełnienie świadczenia przez dłużnika” użyte w art. 29 ust. 1 ustawy z 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych (tekst jedn. Dz. U. z 2024 r. poz. 377) dotyczy także sytuacji, w której do spełnienia świadczenia dochodzi wskutek zachowania podmiotu trzeciego niebędącego stroną postępowania egzekucyjnego prowadzonego przeciwko dłużnikowi [?],

odmawia podjęcia uchwały.

Agnieszka Jurkowska-Chocyk Mariusz Załucki Maciej Kowalski

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Bielsku Białej w toku rozpoznawania skargi komornika sądowego na postanowienie referendarza sądowego przedstawił Sądowi

Najwyższemu zagadnienie prawne: Czy pojęcie „*spełnienie świadczenia przez dłużnika*” użyte w art. 29 ust. 1 ustawy z 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych (tekst jedn. Dz.U. z 2024 r. poz. 377) dotyczy także sytuacji, w której do spełnienia świadczenia dochodzi wskutek zachowania podmiotu trzeciego, niebędącego stroną postępowania egzekucyjnego prowadzonego przeciwko dłużnikowi [?].

Sąd ten we wniosku wskazał, iż przedstawione do rozstrzygnięcia zagadnienie nie było wcześniej przedmiotem szczegółowych rozważań w orzecznictwie, jednak ma ono charakter doniosły, dotyczy szeregu często spotykanych przypadków w praktyce, co związane jest z możliwością prowadzenia kilku postępowań egzekucyjnych względem różnych podmiotów odpowiedzialnych za ten sam dług. Wskazał, że oparcie się wyłącznie na literalnej wykładni pojęcia użytego w art. 29 ust. 1 ustawy o kosztach komorniczych („spełnienie świadczenia przez dłużnika”) może prowadzić do rozstrzygnięć sprzecznych ze zdrowym rozsądkiem oraz rodzących poważne wątpliwości. Przedstawił stan faktyczny sprawy, w którym ustalono m.in., że częściowe rozliczenie między stronami nastąpiło wskutek zawartego poza postępowaniem egzekucyjnym porozumienia z udziałem podmiotów trzecich, na skutek którego wierzyciel ograniczył egzekucję o wynikającą z tego porozumienia kwotę, co spowodowało umorzenie częściowe postępowania egzekucyjnego i pobranie od wierzyciela przez komornika opłaty egzekucyjnej przewidzianej w art. 29 ust. 1 ustawy o kosztach komorniczych. Postanowienie komornika zostało uchylone przez referendarza sądowego i jest obecnie przedmiotem skargi.

Sąd Rejonowy wskazał też, dlaczego jego zdaniem skarga komornika sądowego jest zasadna. Przytoczył również argumenty przemawiające za jej nieuwzględnieniem. Podkreślił przy tym, że ewentualne rozstrzygnięcie zagadnienia prawnego przez Sąd Najwyższy byłoby celowe dla praktyki.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 390 § 1 k.p.c., jeżeli przy rozpoznawaniu apelacji powstanie zagadnienie prawne budzące poważne wątpliwości, sąd może przedstawić to zagadnienie do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu, odraczając rozpoznanie

sprawy. Przepis ten znajduje zastosowanie odpowiednio w postępowaniu egzekucyjnym (art. 767^{3a} § 3 k.p.c.), gdy sąd rejonowy – jak w niniejszej sprawie – rozpoznaje skargę na postanowienie referendarza sądowego.

Instytucja pytań prawnych, prowadząca do związania sądów niższych instancji w danej sprawie poglądem Sądu Najwyższego, zawartym w podjętej uchwale, jest wyjątkiem od konstytucyjnej zasady podległości sędziów tylko Konstytucji oraz ustawom (art. 178 ust. 1 Konstytucji RP). W związku z tym, w utrwalonym orzecznictwie wskazuje się na potrzebę ścisłej, deklaratywnej wykładni art. 390 § 1 k.p.c., dokonywanej bez zbędnych koncesji na rzecz argumentów o nastawieniu celowościowym lub utylitarnym (zob. uchwałę składu siedmiu sędziów SN z 30 marca 1999 r., III CZP 62/98, OSNC 1999, nr 11, s. 8).

Wyrazem tego podejścia jest m.in. konsekwentnie respektowane w judykaturze założenie, że przedstawiane Sądowi Najwyższemu zagadnienie prawne musi nie tylko wiązać się z rozpatrywaną sprawą i implikować istotne, poważne wątpliwości interpretacyjne, lecz także nie może zmierzać do zastąpienia sądu *meriti* w powinności wydania rozstrzygnięcia w konkretnej sprawie.

W orzecznictwie podkreśla się, że przedmiotem zagadnienia prawnego może być jedynie taka poważna wątpliwość prawna, której wyjaśnienie w formie uchwały jest niezbędne do rozstrzygnięcia sprawy przez sąd drugiej instancji. Sąd ten powinien zatem szczegółowo wyjaśnić, na czym polegają jego wątpliwości i dlaczego uważa je za poważne. Obowiązany jest również wykazać, że te wątpliwości pozostają w związku z rozstrzygnięciem środka odwoławczego. Przed wystąpieniem z pytaniem prawnym sąd powinien podjąć samodzielnie próbę wyjaśnienia wątpliwości prawnych i wystąpić z pytaniem jedynie wówczas, gdy obiektywnie ujmując, nie może ich rozstrzygnąć. Instytucja pytań nie służy bowiem zastępowaniu sądu *meriti* przez Sąd Najwyższy w procesie koniecznej wykładni prawa i jego stosowania (zob. postanowienia SN: z 14 czerwca 2019 r., III CZP 9/19; z 9 października 2020 r., III CZP 73/19). Zagadnienia prawnego nie można przy tym ograniczać do pytania wprost lub pośrednio o sposób rozstrzygnięcia (postanowienie SN z 7 grudnia 2018 r., III CZP 72/18). Instytucja pytań prawnych nie może być wykorzystywana do przerzucenia na Sąd

Najwyższy decyzji jurysdykcyjnej obciążającej sąd orzekający. To sądy powszechne mają prawo i obowiązek stosować prawo, a więc także dokonywać subsumpcji norm prawnych. Kierowanie wszystkich wątpliwości do Sądu Najwyższego byłoby zrzekaniem się przez sądy powszechne części własnych kompetencji.

Przytoczone w tym zakresie argumenty podlegają rozważeniu przez Sąd Najwyższy, który w pierwszej kolejności bada, czy spełnione zostały warunki do podjęcia uchwały. W ocenie Sądu Najwyższego takich warunków w niniejszej sprawie nie ma.

Należy wskazać, że wątpliwość Sądu Rejonowego dotyczy postępowania egzekucyjnego, którego celem jest zagwarantowanie wierzycielowi możliwości zastosowania środków prawnych przewidzianych przepisami prawa przez organ egzekucyjny w celu wyegzekwowania należności wskazanych we wniosku egzekucyjnym. W tym kontekście trzeba zauważyć, że komornik sądowy dokonuje w toku prowadzonego postępowania egzekucyjnego czynności zgodnie z wnioskiem wierzyciela, który może ograniczyć prowadzoną egzekucję. To wierzyciel, jako strona inicjująca postępowanie egzekucyjne, jest jego głównym dysponentem i to on składa wnioski mające na celu jego skuteczne przeprowadzenie.

W toku postępowania egzekucyjnego strony – stosownie do obowiązujących w tej mierze przepisów prawa – ponoszą m.in. koszty komornicze, do których zalicza się także opłaty egzekucyjne (art. 2 w zw. z art. 18 ust. 1 pkt 1 ustawy o kosztach komorniczych). Opłaty egzekucyjne, zgodnie z art. 149 ust. 1 ustawy o komornikach sądowych, stanowią nieopodatkowaną należność Skarbu Państwa, którą pobiera komornik sądowy po ukończeniu postępowania egzekucyjnego. Opłaty te stanowią nieopodatkowaną należność budżetową o charakterze publicznoprawnym.

Według art. 29 ust. 1 ustawy o kosztach komorniczych, w razie umorzenia postępowania egzekucyjnego na wniosek wierzyciela albo na podstawie art. 824 § 1 pkt 4 k.p.c., wierzyciela obciąża opłata stosunkowa w wysokości 5% wartości świadczenia pozostałego do wyegzekwowania. Jeżeli jednak

wierzyciel wykaże, że przyczyna umorzenia postępowania egzekucyjnego wiąże się ze spełnieniem świadczenia przez dłużnika w terminie miesiąca od dnia doręczenia dłużnikowi zawiadomienia o wszczęciu egzekucji albo z zawarciem w tym terminie porozumienia między wierzycielem a dłużnikiem dotyczącego sposobu lub terminu spełnienia świadczenia, opłata ta obciąża dłużnika. Jeżeli spełnienie świadczenia lub zawarcie porozumienia z wierzycielem nastąpiło po upływie miesiąca od dnia doręczenia dłużnikowi zawiadomienia o wszczęciu egzekucji, obciąża go opłata w wysokości 10% wartości świadczenia pozostałego do wyegzekwowania.

Przepis ten precyzyjnie wskazuje kogo i na jakich zasadach należy obciążyć kosztami egzekucji, jako zasadę, ustanawiając obciążanie wierzyciela opłatą stosunkową w przypadku umorzenia postępowania na jego wniosek. Ta zasada ulega ograniczeniu w enumeratywnie wymienionych w tym przepisie sytuacjach. Komornik nie obciąży wierzyciela opłatą, gdy ten wykaże, że powodem umorzenia postępowania jest spełnienie świadczenia przez dłużnika bezpośrednio wierzycielowi bądź zawarcie porozumienia między dłużnikiem a wierzycielem dotyczącego sposobu i terminu spełnienia świadczenia.

To, czy w danych okolicznościach sprawy istnieją podstawy do obciążenia innego podmiotu niż wierzyciel, należy do rozstrzygnięcia sądu *meriti*, którego rolą jest m.in. wyjaśnienie czy rozliczenie części dochodzonego świadczenia z udziałem wierzyciela i osób trzecich może być uznane za spełnienie świadczenia przez dłużnika. W różnych stanach faktycznych możliwe są rozmaite rozstrzygnięcia, przy czym ustalenie stanu faktycznego, jego ocena i prawidłowe zastosowanie normy prawnej należy do sądu *meriti*. Ocena w tym zakresie jest uwarunkowana okolicznościami konkretnej sprawy. Gdy wierzyciel wykaże, że przyczyna umorzenia postępowania egzekucyjnego wiąże się ze spełnieniem świadczenia przez dłużnika, wówczas możliwe jest zastosowanie rozwiązania odmiennego od generalnej zasady. Nie jest jednak rolą Sądu Najwyższego dokonywanie w tym zakresie oceny w miejsce sądu *meriti*, co prowadziłoby *de facto* do rozstrzygnięcia sprawy.

Z tych względów, Sąd Najwyższy – na podstawie art. 86 § 1 ustawy o SN - odmówił podjęcia uchwały.

Mariusz Załucki Maciej Kowalski Agnieszka Jurkowska-Chocyk

[r.g.]